

2020-12-16 19:05 CET

Covid-19: Regeringar och polis måste sluta använda pandemin som ursäkt för våldsanvändning

Enligt Amnesty International har polisens brottsbekämpande insatser för att upprätthålla covid-19-restriktioner lett till kränkningar av mänskliga rättigheter och i vissa fall även att pandemin förvärrats.

I rapporten "*Covid-19 Crackdowns: Police Abuse and the Global Pandemic*" har Amnesty dokumenterat fall i 60 länder där polisen och andra instanser kränkt medborgares mänskliga rättigheter. Detta inkluderar situationer där människor dödats eller allvarligt skadats i samband med påstådda överträdelser av covid-19-restriktioner eller för att de protesterat mot hur pandemin hanteras av myndigheterna. Frihetsberövade personer har också på flera håll drabbats hårt under covid-19.

Ett exempel är Iran där säkerhetsstyrkor enligt uppgift använt skarp ammunition och tårgas mot demonstranter då de protesterat mot förhållanden i fängelser under covid-19. Ett annat exempel är Kenya där flera personer dödats och skadats under de fem första dagarna efter att utgångsförbud införts.

Medan en del begränsningar av de mänskliga rättigheterna kan motiveras under en pandemi, för att skydda folkhälsan eller andra akuta sociala behov, har många regeringar gått långt utöver det som kan anses som rimligt och motiverat i de begränsningar som införts.

– Säkerhetsstyrkor över hela världen har under pandemin i stor utsträckning brutit mot internationell rätt och använt övervåld för att genomföra nedstängningar och utgångsförbud. Den angolanska polisen, till exempel,

sköt en tonårspojke i ansiktet för att han påstods bryta mot utegångsförbudet, och polisen i El Salvador sköt en man i benen när han var ute för att köpa mat, säger Patrick Wilcken, biträdande chef för Amnesty Global Issues-program.

– Polisens insatser under pandemin behövs för att skydda människors liv och hälsa. Men vi ser att de många gånger tagit till tvångsåtgärder för att genomföra begränsningar trots att mycket mindre ingripande åtgärder stått till buds. När världen befinner sig i kris är det av största vikt att polisarbetet utförs med full respekt för mänskliga rättigheter, säger Johanna Westeson, jurist och sakkunnig i diskrimineringsfrågor på Amnesty Sverige.

Även om syftet med polisingripandena varit att få kontroll över spridningen av covid-19 har beslut om gripanden, frihetsberövanden och användningen av våld och tvångsmedel för att skingra demonstranter, ofta inneburit en ökad risk för ökad smitta både för polisen och för dem som varit mål för polisens agerande.

Våld och död

Amnesty har gjort en omfattande genomgång av lagar, policyer och ingripanden från polis och annan brottsbekämpande personal. Resultatet visar att stater gått för långt i sin maktutövning under falsk förespegling om att åtgärderna tagits för att skydda folkhälsan.

Polisinsatser kopplade till pandemin har i många länder lett till dödsfall och skador, även i samband med införande av utegångsförbud och nedstängningar. I andra fall har Amnesty kunnat dokumentera massgripanden, tvångsavhysningar och nedslag mot fredliga demonstrationer, vilket visar att regeringar använt pandemin som ursäkt för att inskränka mänskliga rättigheter och slå ner mot oliktänkande.

Under den första dagen av nedstängningar i Sydafrika sköt polisen gummikulor mot människor som “drev runt” på gatorna. Ett annat exempel är Tjetjenien där videoklipp visar hur polisen sparkade och attackerade en man bara för att inte hade på sig munskydd. [En utredning som gjorts av Amnesty och den angolanska organisationen OMUNGA](#) visade att den angolanska polisen under perioden maj-juli 2020 dödade minst sju unga män i samband med upprätthållande av covid-19-restriktioner.

Godtyckliga gripanden och frihetsberövanden

Amnesty har dokumenterat hur polis gripit och och frihetsberövat människor för att de brutit mot covid-19-karantänsregler, för att de inte följt restriktioner som gäller resor eller deltagande i möten, för att de deltagit i fredliga protester och för att de har kritiserat sin regerings hantering av pandemin. Inget av dessa beteenden kan motivera att människor frihetsberövas.

Ett exempel är från Dominikanska republiken där polisen under perioden 20 mars-30 juni 2020 arresterade cirka 85 000 personer som påstods ha brutit mot utegångsförbudet.

Under perioden mars-maj 2020 har 510 personer i Turkiet enligt rapporter kvarhållits och förhörts på grund av att de ”delat provocerande coronavirus-inlägg” på sociala medier. Myndigheternas agerande i det fallet strider tydligt mot yttrandefriheten.

Diskriminering

I flera länder har polisen i samband med upprätthållande av covid-19-restriktioner agerat rasistiskt och diskriminerande. Flyktingar, asylsökande, migrantarbetare, minoriteter, hbtqi-personer, personer som säljer sex, hemlösa och de som riskerar hemlöshet är några av de marginaliserade grupper som särskilt drabbats av polisens agerande.

Ett exempel är Slovakien där romska bosättningar satts i påtvingad karantän med militärbevakning, vilket inneburit att en redan marginaliserad samhällsgrupp utsätts för ytterligare stigma och fördomar. Landets aggressiva införande av covid-19-restriktioner har också lett till tvångsavhysningar av redan marginaliserade grupper. Och utan tak över huvudet har människor haft ännu svårare att skydda sig mot covid-19.

– I tider av kris prövas principen om alla människors lika värde hårt. I tid efter annan ser vi hur redan marginaliserade och bespottade människor drabbas värst när hela samhället sätts på prov. Coronapandemin är inget undantag. Men rätten till ickediskriminering är helt central: ingen pandemi kan rättfärdiga kränkande särbehandling av minoriteter, säger Johanna Westeson.

Begränsningar av fredliga sammankomster

Många stater har också använt pandemin som falsk förevändning för att stifta lagar och skapa regelverk som i sig bryter mot internationell rätt och

nedmonterar befintliga garantier för mänskliga rättigheter. Rätten till fredliga sammankomster och yttrandefrihet är exempel på rättigheter Amnesty kunnat konstatera har urholkats.

Ett exempel är från Wolaita i Etiopien där säkerhetsstyrkor i augusti 2020 dödade minst 16 personer vid en protest som hölls efter att lokala ledare och aktivister gripits för påstådda brott mot covid-19-restriktioner.

Enligt internationell rätt kan vissa begränsningar göras i rätten till fredliga sammankomster om syftet är att skydda folkhälsan, eller av andra legitima skäl. Men sådana begränsningar måste regleras i lag och alltid vara proportionerliga och ändamålsenliga. Flera fall som dokumenterats av Amnesty visar att begränsningarna gått mycket längre än så. Vissa länder har infört totalförbud mot protester eller förbud mot fredliga protester som rör just pandemin samtidigt som andra offentliga sammankomster av liknande storlek fortfarande tillåts. I många länder har polisen använt våld mot fredliga demonstranter.

Mänskliga rättigheter borde vara centrala för polisen

Myndigheter måste hantera covid-19-pandemin som först och främst en folkhälsokris och vidta nödvändiga åtgärder för att skydda folkhälsan.

Även om polisens insatser i samband med upprätthållandet av covid-19-restriktioner kan vara nödvändiga och legitima, uppmanar Amnesty regeringar att se till att polisen respekterar sitt yttersta uppdrag: att tjäna och skydda hela befolkningen.

Covid-19-pandemin befriar inte brottsbekämpande instanser från skyldigheten att noggrant balansera intressen som står på spel och att använda sina tvångs- och våldsbefogenheter med försiktighet. I de fall där polisen kränkt de mänskliga rättigheterna måste stater se till att skyndsamt genomföra grundliga, effektiva och oberoende utredningar och se till att skyldiga ställs till svars i rättvisa rättegångar.

– Brottsbekämpande myndigheter måste ge tydliga order till sin personal om att sätta mänskliga rättigheter i centrum i alla sina insatser. De måste även hållas ansvariga när de missbrukar sina befogenheter. Utan ansvarsutkrävande kommer dörren att öppnas för ytterligare maktmissbruk, säger Johanna Westeson, jurist och sakkunnig i diskrimineringsfrågor på Amnesty Sverige.

Amnesty International är en oberoende internationell organisation som arbetar för att mänskliga rättigheter ska gälla alla, nu och i framtiden. Genom att avslöja kränkningar och skapa uppmärksamhet och opinion sätter vi press på regeringar och makthavare runt om i världen.

Läs mer om vårt globala arbete på www.amnesty.org, där hittar du också alla de nyheter, blyxtaktioner och rapporter vi publicerar.

Kontaktpersoner

Ami Hedenborg

Presskontakt

Pressansvarig/talesperson

ami.hedenborg@amnesty.se

+46 (0)70 433 09 16